



NORGES HØYESTERETT

Den 16. september 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Bergh og Thyness i

HR-2025-1776-U, (sak nr. 25-105658STR-HRET), straffesak, anke over dom:

I.

A

(advokat Thomas Hansen)

mot

Påtalemyndigheten

II.

Påtalemyndigheten

mot

A

(advokat Thomas Hansen)

truffet slik

B E S L U T N I N G :

Sakens spørsmål og bakgrunn

(1) Saken gjelder anke over domfellelse i sak om seksuell omgang med en som var ute av stand til å motsette seg handlingen – såkalt sovevoldtekt.

(2) A ble 11. januar 2024 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 292, jf. § 291. Grunnlaget for tiltalen post I er beskrevet slik:

«Natt til lørdag 12. februar 2022 i ---veien 000 i X førte han sin penis inn i skjeden til B f. 00.00.2005, til tross for at hun var ute av stand til å motsette seg handlingen grunnet søvn og/eller beruselse.»

(3) Ved tiltalen post II ble A tiltalt for å ha tatt to seksualiserte bilder av B – som var 16 år og 11 måneder gammel – ved samme hendelse, jf. straffeloven § 311 første ledd. Grunnlaget lyder:

«Til tid og på sted som beskrevet under post I tok han to bilder av det blottede underlivet til B f. 00.00.2005.»

- (4) Før handlingene beskrevet i tiltalen skal ha skjedd, var tiltalte og B på fest på et forsamlingslokale med mange andre til stede. Begge hadde drukket alkohol og var fulle. De kjente hverandre ikke fra før og hadde ingen kontakt før festen gikk mot slutten. B manglet transport dit hun hadde tenkt å overnatte. Tiltalte hadde avtale om å bli hentet med bil av en bekjent. B fikk tilbud om å sitte på i bilen og ble med tiltalte hjem for å overnatte hos ham. Hun la seg i tiltaltes seng med klærne på og sovnet.
- (5) B har forklart at hun våknet ut på natten av at tiltalte hadde sin penis inne i hennes skjede og beveget seg. Hun lå da på magen og var naken. Hun følte seg redd og ukomfortabel og lot som om hun sov. Ellers er det begrenset hva hun husker. Tiltalte har forklart at han hadde «blackout» på grunn av stort alkoholinntak. Han sier at han husker lite av kvelden og natten, men nekter for å ha voldtatt B.
- (6) Nord-Troms og Senja tingrett avsa 18. mars 2024 dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.2003, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 292, jf. § 291.
 2. A, født 00.00.2003, domfelles for overtredelse av straffeloven § 311 første ledd. Straffen settes til en bot til statskassen med 25 000 kroner, subsidiært fengsel i 10 dager. I tilfelle soning kommer utholdt varetekt til fradrag med en dag, jf. straffeloven § 83.
 3. A, født 00.00.2003, frifinnes for krav om erstatning og oppreisning.»
- (7) Dommen ble avsagt under dissens. Tingrettens flertall, som besto av de to meddommerne, kom til at det ikke kunne utelukkes at den seksuelle omgangen hadde vært frivillig. Det var heller ikke grunnlag for å tilkjenne taps- og oppreisningserstatning. Mindretallet, fagdommeren, mente at skyld var bevist utover enhver rimelig tvil, og stemte for domfellelse.
- (8) Tiltalte ble i tingretten enstemmig domfelt etter tiltalen post II for å ha tatt ett nakenbilde av fornærmede.
- (9) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen for tiltalen post I. Skyldspørsmålet for tiltalen post II ble ikke anket og er endelig avgjort ved tingrettens dom.
- (10) Ved Hålogaland lagmannsretts dom 13. september 2024 ble tiltalte enstemmig funnet skyldig i voldtekt.
- (11) Tiltalte anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen, samt krav om ny behandling av erstatningskravene. I tillegg gjorde påtalemyndigheten utenfor anken gjeldende at lagmannsrettens domsgrunner på ett punkt krenket uskyldspresumsjonen. Høyesteretts ankeutvalg tillot anken fremmet hva gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen. Spørsmålene i saken var om lagmannsretten hadde anvendt beviskravet feil, og om domsgrunnene var mangelfulle. Forsvareren og påtalemyndigheten la ned sammenfallende påstander om at lagmannsrettens dom måtte oppheves.

- (12) Høyesterett avsa 6. mars 2025 dom (HR-2025-458-A) med slik domsslutning:
- «Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.»
- (13) Hålogaland lagmannsrett gjennomførte ny ankeforhandling 15. og 16. mai 2025 og avsa 22. mai 2025 dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.januar 2003, dømmes for overtredelse av straffeloven § 292 jf. § 291 og det forhold som er avgjort ved Nord-Troms og Senja tingretts dom av 18. mars 2024 til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 3 – tre – måneder, jf. straffeloven § 79 a. Han tilkommer fradrag for utholdt varetekt med 1 – én – dag, jf. straffeloven § 83.
 2. A dømmes til å betale erstatning for økonomisk tap til B med 5 961 – femtusennihundreogsekstien – kroner innen 2 – to – uker fra forkynning av dom.
 3. A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med 280 000 – tohundreogåttitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynning av dom.
 4. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (14) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen. Etter ankefristens utløp har A også anket over straffutmålingen.
- (15) Anken over lovanvendelsen er knyttet til beviskravet, og det anføres at lagmannsretten har anvendt et for lavt beviskrav. Anken over saksbehandlingen gjelder domsgrunnene, og det anføres at lagmannsretten ikke har redegjort tilstrekkelig for de sentrale punkter ved bevisvurderingen, samt at springende punkter ved bevisvurderingen står uforklart. Anken over straffutmålingen er begrunnet med endringene i straffenivået for seksuallovbrudd som følger av lovendringene som trådte i kraft 1. juli 2025.
- (16) Det er videre begjært ny behandling av de sivile kravene.
- (17) *Påtalemyndigheten* har etter den ordinære ankefristens utløp anket straffutmålingen til gunst for siktede. Det vises til at minstestrafen for voldtekt til samleie ble opphevet med virkning fra 1. juli 2025, samtidig som det ble åpnet for mer individuelle vurderinger i straffutmålingen enn det som hadde blitt lagt til grunn i tidligere praksis, jf. Prop. 132 L (2024–2025) punkt 6.6.4.1. Ettersom denne saken ennå ikke er rettskraftig avgjort, må det justerte straffenivået legges til grunn ved fastsettelsen av straffen dersom endringene fører til et gunstigere resultat for domfelte, jf. straffeloven § 3.
- (18) Til As anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen har *påtalemyndigheten* anført at det ikke er anvendt et for lavt beviskrav, og at domsgrunnene ikke er mangelfulle.

Høyesteretts ankeutvalgs syn på saken

Rammene for ankeutvalgets behandling

- (19) As anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen er inngitt innen ankefristen.
- (20) For påtalemyndighetens anke til gunst for siktede gjelder ingen ankefrist, jf. straffeprosessloven § 309.
- (21) As anke over straffutmålingen er inngitt etter utløpet av ankefristen. Den er imidlertid begrunnet med betydningen av ny lovgivning som ble vedtatt og trådte i kraft etter at ankefristen var utløpt. Det må legges til grunn at A selv ikke var oppmerksom på den mulige betydningen av lovendringene før spørsmålet ble tatt opp i brev fra Høyesteretts ankeutvalg 3. september 2025. Ankeutvalget finner da at oversittelsen av fristen ikke bør legges ham til last, og bygger på at anken er inngitt innen to uker etter at det forhold som fremkalte forsinkelsen, falt bort. Ankeutvalget har ved vurderingen også lagt vekt på at påtalemyndigheten har anket, slik at straffutmålingen uansett skal behandles av Høyesterett. Anken tas under behandling, jf. straffeprosessloven § 318 første ledd bokstav a.
- (22) A ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten for tiltalens post I. Han har derfor ankerett til Høyesterett. Dette innebærer at hans anke og påtalemyndighetens anke til hans gunst bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Beslutningen om å nekte anken fremmet skal i så fall begrunnes, jf. § 323 annet ledd annet punktum.

Ankene over straffutmålingen

- (23) Ankeutvalget tillater ankene fra A og påtalemyndigheten over straffutmålingen fremmet.

Siktedes anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen

- (24) *Lovanvendelsesanken* gjelder det strafferettslige beviskravet. Det anføres at lagmannsretten har lagt til grunn et for lavt beviskrav, og at prinsippet om at enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme til gode er uriktig anvendt.
- (25) Beviskravet gjelder for resultatet, det vil si det faktum som legges til grunn for dommen etter en samlet avveining av bevisene. Kravet gjelder ikke for de enkelte momentene i vurderingen, jf. HR-2025-458-A avsnitt 23.
- (26) Lagmannsretten tar i sin dom riktige rettslige utgangspunkter for bevisvurderingen når den på side 4 uttaler følgende:

«I vurderingen av skyldspørsmålet har lagmannsretten tatt utgangspunkt i det alminnelige beviskravet i strafferetten om at straffeskyld må være bevist utover enhver rimelig tvil. For det tilfelle at lagmannsretten finner tiltalte skyldig er det samme beviskravet lagt til grunn ved vurderingen av omfanget av det enkelte straffbare forhold. Lagmannsrettens avgjørelse beror på en helhetlig vurdering hvor også tiltaltes forklaring inngår,

jf. HR-2025-458-A avsnitt 23-24 med henvisning til Rt-2005-1353 avsnitt 14. Dersom det ikke kan utelukkes at tiltaltes forklaring er riktig vil denne legges til grunn.»

- (27) Det er ikke noe i lagmannsrettens dom som tilsier at den ikke har forholdt seg til det som fremgår her.
- (28) Lovanvendelsesanken kan derfor ikke føre frem.
- (29) *Anken over saksbehandlingen* gjelder mangelfulle domsgrunner.
- (30) Etter straffeprosessloven § 40 fjerde ledd skal domsgrunnene «angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering». Når tiltalte domfelles, skal domsgrunnene for skyldspørsmålet «bestemt og uttømmende angi det saksforholdet retten har funnet bevist», jf. første ledd. Det innebærer at retten skal redegjøre for de sentrale punktene i bevisvurderingen, og kort angi hva som har vært avgjørende, se blant annet Rt-2011-172 avsnitt 29, hvor det videre fremgår at «[f]or at en mangelfull begrunnelse av bevisvurderingen skal føre til opphevelse, må sentrale punkter i denne bli stående uforklart».
- (31) Lagmannsretten legger til grunn at det springende punkt i saken er «hvorvidt fornærmede var våken, og om det har skjedd frivillig seksuell omgang mellom tiltalte og fornærmede». Ankeutvalget er enig i dette.
- (32) Lagmannsretten har en detaljert bevisvurdering på side 5–12 i dommen.
- (33) Bakgrunnen for at tiltalte og fornærmede begge sov i tiltaltes seng, var som nevnt at fornærmede trengte et sted å sove fordi hun var full, og at hun fikk skyss til, og overnattingsplass hos, tiltalte.
- (34) Da de kom frem til hans bolig, la fornærmede seg først, med klærne på. Tiltalte kledde av seg, og la seg med bokseren på. Fornærmede sovnet med en gang. Basert på en tekstmelding fra tiltaltes mor er det ingen tvil om at de kom inn i huset ca. klokken 03.44.
- (35) Fra dette tidspunkt i hendelsesforløpet avviker tiltaltes og fornærmedes forklaringer, og lagmannsretten bygger i hovedsak sitt bevisresultat på fornærmedes forklaring, supplert med øvrige bevis.
- (36) Lagmannsretten tar i sin bevisbedømmelse utgangspunkt i fornærmedes forklaring om at hun våknet om natten av at tiltalte hadde sin penis inne i hennes skjede, at han beveget penis ut og inn, og at han på et tidspunkt spurte henne om hun sov. Hun var avkledd. Fornærmede var omtåket og forvirret da hun våknet i denne situasjonen, og hun turte ikke si noe eller gjøre tiltalte oppmerksom på at hun var våken. Fornærmede forklarte at hun lå på magen med tiltalte oppå, eller at han «på en måte satt bak henne». Hun fikk ikke med seg om han fikk utløsning eller når det stoppet.
- (37) Lagmannsretten behandler så tiltaltes forklaring om at det ikke fant sted noe samleie, at han ikke husker noe, og at han var for full til å få ereksjon.
- (38) I denne sammenheng legger lagmannsretten stor vekt på et bilde tatt med tiltaltes mobil kl. 04.32 om natten da hendelsen fant sted. Bildet viser fornærmede med en mannshånd på høyre rumpeball. Mannshånden trekker rumpeballen til side slik at fornærmedes nakne

kjønnsorgan blottstilles. Lagmannsretten finner det utvilsomt at bildet er tatt av tiltalte og bemerker blant annet at når tiltalte gjorde dette, så utelukker det at han var så beruset at han fikk ereksjonssvikt.

- (39) Lagmannsretten bemerker videre at fornærmede ikke var kjent med dette bildet da hun avga politiforklaring, og heller ikke da hun fortalte om hendelsen til to venninner og en venn.
- (40) Lagmannsretten finner det bevist at tiltale kledde av fornærmede mens hun sov. Den er ikke uenig i at det er naturlig å tenke at en person som ligger i sengen og blir avkledd, ville merke at noe skjer, og kanskje ville våkne av det, men den finner bevist at fornærmede var så beruset og trett at det ikke var tilfelle her. Lagmannsretten finner det videre bevist at tiltalte startet den seksuelle omgangen med henne mens hun fremdeles sov.
- (41) Foruten tiltaltes forklaring bygger lagmannsretten på at tiltalte – om enn i ikke helt klare vendinger – har erkjent overgrepet overfor en venninne av fornærmede.
- (42) Det ble tatt DNA-prøve av tiltalte to døgn etter hendelsen. Det var ingen spor av DNA på fornærmedes kropp, men i en innvendig kile på trusen hennes ble det funnet epitel med DNA av samme type som for tiltalte.
- (43) I rapport om gjennomgang av tiltaltes telefon fremgår søkehistorikk fra lørdag 12. februar om strafferettslige forhold knyttet til seksuallovbrudd.
- (44) Etter denne gjennomgangen av bevisene, viser lagmannsretten med henvisning til HR-2025-458-A til at «[d]ersom tiltalte, avhengig av om han eller hun erkjenner eller ikke husker seksuell omgang, er frikjent i tingretten fordi det ikke kunne utelukkes frivillighet, må også denne muligheten drøftes slik at den ikke står ubesvart dersom tiltalte dømmes i lagmannsretten».
- (45) Det uttales deretter at i denne saken «er det ikke mulig å forstå bevissituasjonen slik at den seksuelle omgangen ble innledet frivillig, slik at tiltalte er uskyldig».
- (46) Lagmannsrettens dom er begrunnet i samsvar med de retningslinjer som følger for denne typen situasjoner, jf. HR-2025-458-A. Det er foretatt en forsvarlig redegjørelse for bevisvurderingen, og det er ingen springende punkter som står uforklart.
- (47) Lagmannsrettens bevisbedømmelse – som bygger på det strenge strafferettslige beviskravet om fravær av enhver rimelig tvil – kan Høyesterett ikke overprøve.
- (48) Det foreligger således ingen saksbehandlingsfeil i form av mangelfulle domsgrunner, og bevisbedømmelsen kan Høyesterett altså ikke prøve.
- (49) Et enstemmig ankeutvalg finner det på denne bakgrunn klart at anken over lovanvendelsen og saksbehandlingen ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (50) Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at disse delene av anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, og at det heller ikke av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum.

Erstatningskravene

- (51) Ankeutvalget finner enstemmig at det ikke er tilstrekkelig grunn til at erstatningskravene blir fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323. Det gis derfor ikke samtykke til ny behandling av erstatningskravene

S L U T N I N G

Ankene fra siktede og påtalemyndigheten over straffutmålingen fremmes.

For øvrig nektes siktedes anke fremmet.

Det gis ikke samtykke til ny behandling av erstatningskravene i straffesaken for Høyesterett.

Espen Bergh
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)